

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นมีหลากหลาย แนวคิดทางการศึกษาในแต่ละสำนักอธิบายแตกต่างกันตามจุดเน้นที่เห็นว่าเป็นปัจจัยหลักที่เกิดการเรียนรู้ แนวคิดปรัชญาการศึกษาอุดมคตินิยม (Idealism) มีฐานคิดว่าปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คือปัจจัยภายในตัวมนุษย์ แนวคิดปรัชญาพัฒนาการ (Progressivism) เชื่อในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อม แนวคิดอัตถิภาวนิยม เชื่อในสิ่งที่เมมมนุษย์เลือกและตัดสินใจ เป็นต้น แนวคิดที่มีอิทธิพลในปัจจุบันคือ แนวคิดทางการศึกษาที่อิงกับหลักวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่ามนุษย์จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมเหล่านั้น

แนวคิดสำคัญของการเรียนรู้สำคัญแนวคิดหนึ่งในปัจจุบัน คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของบันดูราการเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีของศาสตราจารย์บันดูรา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา บันดูรามีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Bandura, 1963 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544, หน้า 236) จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวอยู่เสมอ บันดูราอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน บันดูรา (1969, 1971 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544, หน้า 236) จึงเปลี่ยนชื่อทฤษฎีการเรียนรู้ของท่านว่า การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แต่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น การเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) อีกครั้งหนึ่ง

บันดูราพบ (Bandura) จากการทดลองว่า สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต คือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้เรียนจะต้องมีการเข้ารหัส (Encoding) ในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย (metacognitive) บันดูรา (Bandura, 1986) จึงสรุปว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตจึงเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา (Cognitive Processes) การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) บันดูรา (Bandura) มีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน บันดูรากล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอการเรียนรู้เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเรามากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ หรืออาจจะเป็นรูปภาพ การดูหนังสือก็ได้ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วยคำพูด หรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกตโดยผู้เรียนไม่คิด คุณสมบัติของผู้เรียนมีความสำคัญ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้า และสามารถสร้างรหัสหรือกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกใช้ในขณะที่ต้องแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

แนวคิดการศึกษาดังกล่าวคล้ายกับแนวคิดทางการศึกษาของพระพุทธศาสนาที่เชื่อในหลักเหตุผล การเลือกและการเรียนเลียนแบบของมนุษย์ แต่พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่กล่าวถึงการเรียนรู้ของมนุษย์ไว้อย่างละเอียด เป้าหมายของมนุษย์ กระบวนการศึกษาของมนุษย์ วิธีการศึกษาและใคร สิ่งใดเป็นผู้จัดการเรียนรู้และมีส่วนในการเรียนรู้

พระพุทธศาสนามีฐานการมองมนุษย์ว่าเป็น “ชั้น 5” หรือเป็นองค์ประกอบของชั้น 5 ได้แก่ 1 ร่างกาย ส่วนที่มองเห็น สัมผัสได้เชิงประจักษ์ด้วยประสาททั้ง 5 เรียกว่ารูป 2 ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความสุขอันมาจากความพึงพอใจที่ความต้องการได้รับการตอบสนอง ความทุกข์มาจากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง และความรู้สึกไม่ยินดียินดีร้าย ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิดตลอดเวลา เรียกว่า เวทนา 3 การจำได้ รู้ครั้งที่สองตรงกับครั้งแรก เรียกว่า สัญญาหรือความจำ 4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์ การต่อยอดของความคิดจากประสาทสัมผัส เรียกว่า สังขาร และ 5 การรับรู้จากอายตนะ

ภายใน (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) สัมผัสกับอายตนะภายนอก (รูป รส กลิ่น เสียง วัตถุ และไฟภูฏัพพะพะ)

การเรียนรู้ก็คือการพัฒนาขั้นของการสัมผัสทั้งหกประการนั้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นบุคคลสมบูรณ์ทั้ง 5 มิติ คือ ทั้งห้าขั้น การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าหลัก “ไตรสิกขา” อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญาท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ในหนังสือ คู่มือมนุษย์ ว่า เมื่อมีศีลธรรมดีแล้ว ปัญหายังคงมีเหลืออยู่ว่า คนนั้นยังไม่พ้นทุกข์ ไม่พ้นจากการเบียดเบียนของกิเลส โดยเฉพาะคือ โสภะ โทส โมหะ เรื่อง ศีล และธรรมทั้งหมดนี้ มีความมุ่งหมายให้เกิดผลเพียงเป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อยของสังคมทั่วไป และเป็นความผาสุกขั้นต้นๆ อันเป็นวิสัยของปุถุชน มิได้หมายสูงพ้นขึ้นไปถึงการดับทุกข์ หรือตัดกิเลสเด็ดขาดสิ้นเชิง จนเป็นพระอรหันต์เจ้า พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติให้คนไปไกลกว่าเรื่องศีลธรรม ไปไกลจนถึงกับสามารถกำจัดความหม่นหมองทุกชนิด ที่เหลือวิสัยที่ศีลธรรมจะกำจัดได้ เช่น ความยุ่งยากใจเป็นส่วนตัว ความทุกข์ในใจอันเกิดจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และกิเลสชั้นละเอียด ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ศีลธรรมทั้งหลายจะช่วยกำจัดให้ได้ จะพ้นทุกข์ได้ก็ต้องปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขา (พุทธทาสภิกขุ อ้างถึงใน สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2549, หน้า 13 – 14 และ 101 – 103)

ไตรสิกขาในความหมายกว้าง เป็นกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ทุกคนทั้งระบบของการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาชีวิตทุกด้าน (ขั้น 5) ในความหมายการของไตรสิกขา คือ การนำหลักไตรสิกขามาปรับใช้การศึกษาในระบบ ไตรสิกขาถูกปรับมาใช้กับหลักสูตรและมวลงกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน เป้าหมายของหลักสูตรที่ใช้พัฒนาผู้เรียนจะเน้นด้านวิชาการ ได้แก่ การคิดการใช้เหตุผล ความมีเหตุผล หมายถึง การอธิบายตามเหตุและผล ซึ่งเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ว่า ทุกอย่างมีคำอธิบายอยู่เบื้องหลัง ดำรงอยู่อย่างเป็นภาวะวิสัย (objective) เพียงแต่มนุษย์เข้าใจและอธิบายได้อธิบายได้แล้วต้องทำนายและแทรกแซงให้เกิดผลตามหลักสาเหตุและหลักผลด้วยเช่นกัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551, หน้า 51) ส่วนคำว่าสติ ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวไว้ในหนังสือ โพชฌงค์ พุทธวิธเสริมสุขภาพ (2528, หน้า 6 – 7) ว่า “สติ แปลว่าความระลึกได้ ระลึกได้อย่างไร ท่านบอกว่า สตินั้นมีลักษณะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้กับสิ่งนั้นๆ ซึ่งภาษาธรรมเรียกว่า อารมณฺ์ ดึงจิตหรือกุมจิตไว้กับอารมณฺ์ สติมีหน้าที่ดึงหรือตรึงจิตไว้กับสิ่งนั้นๆ ถ้าเราจะทำอะไร ให้จิตระลึกถึงสิ่งนั้น ดึงเอาไว้เหมือนกับเชือก”

การที่ผู้เรียนนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการเรียน เป็นการสร้างสติ การใช้สติในการนำในการศึกษา โดยที่จิตใจจดจ่อในสิ่งที่ตนเองศึกษาและมีระบบการคิด การไตร่ตรอง วิวินิจฉัยเคราะห์อย่างมีเหตุผล การมีเหตุผลถือได้ว่าเป็นสัมฤทธิ์ผลอีกประการหนึ่ง หรือการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านพฤติกรรม การประพฤติกรรมสอดคล้องกับความคาดหวังของครอบครัวและสังคม และทักษะการดำเนินชีวิตตลอดจนการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาให้ความหมายว่า คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสิทธิภาพการเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม หรือการสอบจึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด สามารถวัดได้โดยการใช้แบบทดสอบต่างๆ เช่น ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (ชวาล แพร์ตณกุล, 2552, หน้า 81) ในด้านการวัดโดยแบบทดสอบจะวัด 1) วัดการนำไปใช้ 2) ด้านการวิเคราะห์ 3) วัดด้านการสังเคราะห์ และ 4) วัดด้านการประเมินค่า ในแง่ของแบบทดสอบมีนักวิชาการอธิบายไว้จำนวนมาก สาระสำคัญคือ 1) เนื้อหาหรือทักษะที่ครอบคลุมในแบบทดสอบนั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้แบบทดสอบวัดนั้นถ้านำไปเปรียบเทียบกันจะต้องให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ครอบคลุมและเท่าเทียมกัน 3) วัดให้ตรงกับจุดประสงค์การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัดตามวัตถุประสงค์ทุกอย่างของการสอนและจะต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง 4) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ 5) การวัดผลเป็นการวัดผลทางอ้อมเป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมตรงๆ ของบุคคลได้สิ่งที่วัดได้ 6) การวัดการเรียนรู้เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้นดังนั้นต้องมั่นใจว่าสิ่งที่วัดนั้นเป็นตัวแทนแท้จริงได้ 7) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องช่วยพัฒนาการสอนของครู และเป็นเครื่องช่วยในการเรียนของเด็ก 8) ในการศึกษาที่สมบูรณ์นั้นสิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียวการทบทวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง 9) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะเน้นในการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ 10) ควรใช้คำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ที่วัด 11) ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความยากง่ายพอเหมาะ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 96 สมนึก ภัททิยธนี, 2546, หน้า 78 – 82 และล้วนสายยศ, 2538, หน้า 146)

ไตรสิกขาเป็นกระบวนการพัฒนาด้านพฤติกรรม สังคม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านปัญญา (ทักษะการดำเนินชีวิต การเห็นตามความจริง การใช้เหตุผล) ทั้งสามมิติ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เช่น คนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม (ศีล) ทำให้มีจิตใจที่ตรงตาม แนวแน่ ต่อการทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง (สมาธิ) และตัดสินใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเป็นเหตุเป็นผล (ปัญญา) ในทางกลับกัน คนที่มีเหตุผล ตัดสินใจถูกต้อง (ปัญญา) เป็นคนที่มีความแน่แน่ว จิตใจตรงตาม (สมาธิ) และนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม (ศีล) แสดงถึงหลักไตรสิกขาเหมาะสม สำหรับทุกคนที่จะพัฒนาตนเอง ในกลุ่มนักศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อ ประสบผลสำเร็จในการเรียน มีสมรรถนะเชิงวิชาการ พฤติกรรมที่วัดไตรสิกขาอีกมิติหนึ่ง คือ ด้านความเป็นเหตุเป็นผล การเรียนรู้ด้วยไตรสิกขานำมาสู่การเข้าใจแบบทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ซึ่งเป็นเข้าใจที่เกิดขึ้นภายในใจของผู้เรียน ตามหลักการของการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม (Constructivism Approach) มีหลักที่สำคัญ เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนจะต้องสร้างความรู้ (Knowledge) ขึ้นในใจเอง ครูเป็นแค่เพียงผู้ช่วยหรือเข้าใจ ในกระบวนการนี้ โดยหาวิธีการจัดการข้อมูลข่าวสารให้มีความหมายแก่ผู้เรียนหรือให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบด้วยตนเองนอกจากนี้จะต้อง สอนศิลปะการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำเอง (สूरจรงค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 210)

ในแง่ของเนื้อหาการศึกษาของไตรสิกขาคือการศึกษาครอบคลุมพฤติกรรมทาง จริยธรรมของผู้เรียนสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม (ศีล) ด้านภายในจิตใจที่แจ่มใส ร่าเริง มีความแน่แน่ว มั่นคงในสิ่งที่ตั้งตาม (สมาธิ) และมีความเข้าใจ วิจัยสิ่งต่างๆ สอดคล้องกับความเป็นจริงภายนอก (ปัญญา) ในแง่ของกระบวนการ การศึกษาแบบ ไตรสิกขามีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการศึกษาแบบทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิ ปัญญา ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้เข้าใจ เป็นผู้ใช้ประสบการณ์ต่อสิ่งที่ศึกษา ได้รับผลนั้น ด้วยตนเอง คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ เป็นผู้หยั่งรู้ภายในจากสิ่งที่ตนเองศึกษานั้น มีความเป็นเหตุเป็นผลในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลนี้และความสำคัญดังกล่าว ด้วยเหตุผลนี้และความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สอนวิชาจิตวิทยา สำหรับครู จึงให้ความสำคัญและเห็นความเหมาะสมต่อการศึกษาในงานวิจัย คือ นิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครพนม ซึ่งเป็นนิสิตที่เป็นทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ได้รับการศึกษาใน หลักสูตรทั้งด้านพระพุทธศาสนาและวิชาการสามัญในระดับหนึ่ง คือ ศึกษาได้ระยะสองปี เหมาะที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้อย่างดี เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่

นำเสนอใจอย่างยั้งจึงศึกษาการพัฒนาคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการมีสติ
ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์
นครพนม เพื่อให้นิสิตฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา
ฝึกฝนให้เกิด สติ สมาธิ อยู่ในศีลธรรมต้นติงามอันจะก่อให้เกิดผลดีแก่ตนเอง และผู้อื่น
อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สาระวิชาอื่นอีกด้วย อันจะเป็นแนวทาง
สำคัญในการพัฒนาตัวเองและคนอื่นให้มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดดีมีคุณธรรม
และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นบุคคลที่ดีของชาติต่อไปในอนาคต

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้
ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขาของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่มีประสิทธิผล
ตามเกณฑ์หรือไม่ อย่างไร
2. การมีสติของนิสิตที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับ
ครูโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
หรือไม่ อย่างไร
3. ความมีเหตุผลของนิสิตที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา
สำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอน
โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียนหรือไม่อย่างไร
5. การมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิต
ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อได้เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบ
การสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับ
หลักไตรสิกขา มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่มีประสิทธิผลตามเกณฑ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีสติก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการเรียนรู้วิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา สำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบความมีเหตุผล ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการเรียนรู้วิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา สำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตวิทยา ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2
5. เพื่อเปรียบเทียบการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (สูง ปานกลาง และต่ำ) หลังได้เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มีคุณภาพตามเกณฑ์ดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
2. การมีสติของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความมีเหตุผลของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางเรียน (สูง ปานกลาง และต่ำ) ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 หลังเรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอน โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา ส่งผลให้การมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างสติ ความมีเหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มีประสิทธิผล 0.50 ขึ้นไป
2. การมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 หลังจากได้รับการเรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพิ่มมากขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถด้านการใช้สติปัญญา และส่งเสริมการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และกลุ่มสาระอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นิสิตปริญญาตรีกำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์ นครพนม อยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 คณะ 3 สาขาวิชา คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ, คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์, จำนวน 1 ห้อง นิสิตรวมทั้งสิ้น 69 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา สังคมศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครพนม กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 คณะ 1 สาขาวิชา คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 37 รูป/คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างความน่าจะเป็น (Probability sampling) ได้มาโดยการสุ่มแบบ แบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้

2. ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

2.1.1 ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยคู่มือประกอบ การสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาร่วมกับ หลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.2 ตัวแปรจัดประเภท ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนิสิตจำแนกเป็น ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 การมีสติ

2.2.2 ความมีเหตุผล

2.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา จิตวิทยาสำหรับครู ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาสังคมศึกษา/ภาควิชาหลักสูตรและการสอน พุทธศักราช 2556 นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 รายละเอียดของรายวิชา จิตวิทยาสำหรับครู (Psychology of Teachers) รหัส 200102 จำนวนหน่วยกิต 3 หน่วยกิต (3-0-6)

จุดมุ่งหมายของรายวิชาตามหลักสูตรที่ได้ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชาที่จะสอน เนื้อหาแบ่งออกเป็น 9 บท โดยประมวลความรู้และแนวความคิดทางจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู พัฒนาการความรู้พื้นฐานและทฤษฎีพัฒนาการ จิตวิทยาพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครู (1) จิตวิทยาการศึกษา สำหรับครู (2) จิตวิทยาการศึกษากับสภาพแวดล้อมทางการเรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ การแนะแนวและการให้คำปรึกษา ความแตกต่างของบุคคล โดยมีแผนประกอบการใช้คู่มือ เนื้อหาในการสอน แบ่งออกเป็น 9 บท ระยะเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงต่อภาค การศึกษา รวม 48 ชั่วโมง (ทั้งนี้ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

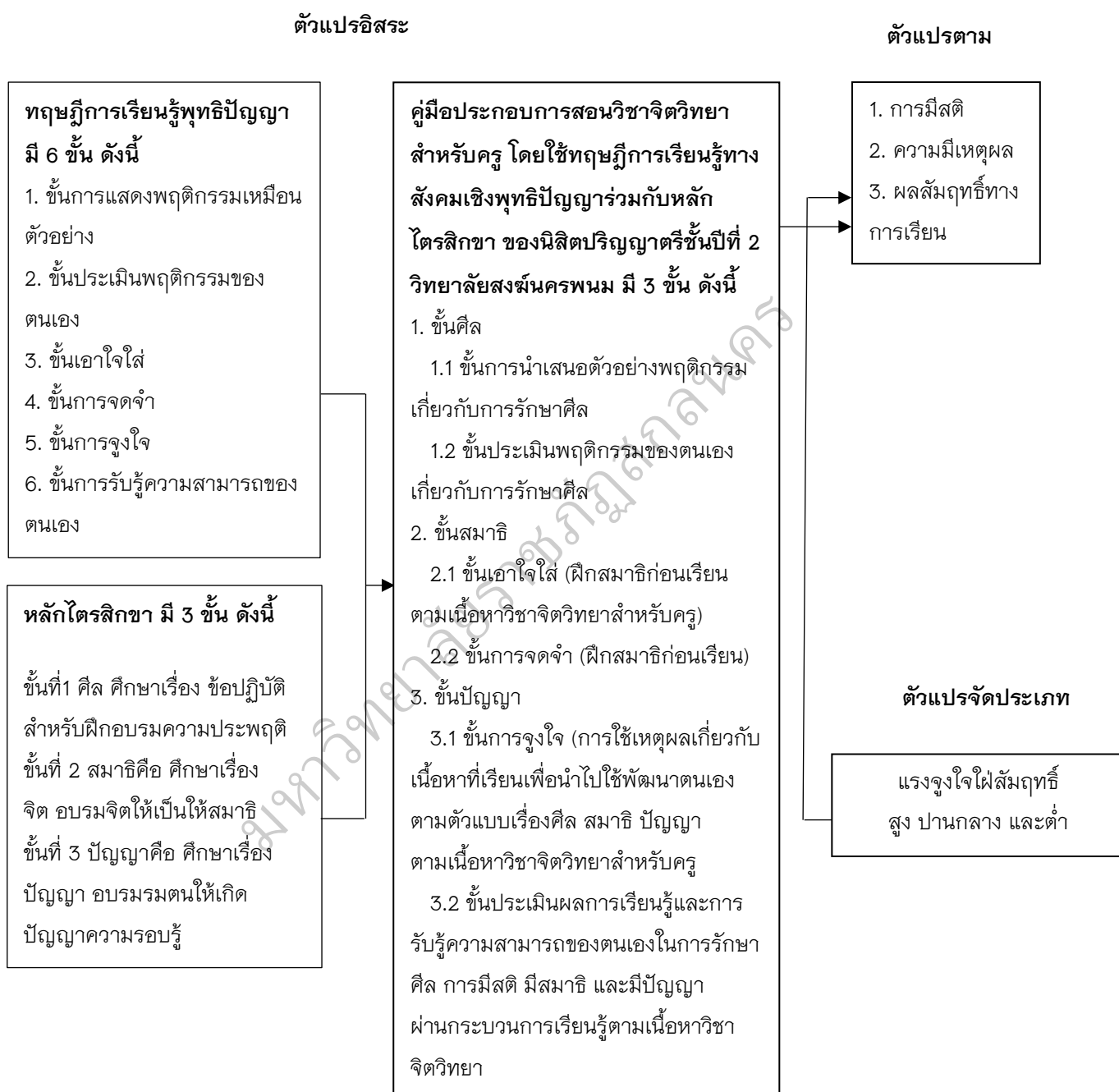
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และเก็บ ข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระยะเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา รวม 48 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งทดลองเรื่องการใช้คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาพร้อมกับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างการ มีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์ นครพนม ซึ่งการสอนในครั้งนี้ใช้คู่มือประกอบการสอนที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาวิชา จิตวิทยาสำหรับครู ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2556 จิตวิทยาสำหรับครู ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา นั้น ผู้วิจัยได้ยึดตามแนวคิดของ Albert Bandura (1925 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2552, หน้า 239 – 240) ทฤษฎี Albert Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน จากศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การสอบแบบหลักไตรสิกขาอันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา นั้นผู้วิจัยได้ยึดตามแนวคิดของพุทธทาสภิกขุ (2549, หน้า 13 – 14) และพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2540, หน้า 28)

จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดของ
การวิจัยดังกล่าวประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. คู่มือประกอบการสอน หมายถึง เอกสารสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ได้ศึกษา ทำความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย

2. จิตวิทยาสำหรับครู หมายถึง รายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม กระบวนการทางจิตของมนุษย์ในลักษณะเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเพื่อให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียน ในอันที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่แนวทางอันพึงประสงค์ได้ โดยผู้สอนควรมีความเข้าใจ

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา หมายถึง แนวคิดการเรียนรู้ของบุคคลที่มาจากการสังเกต ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตจะประกอบไปด้วย 2 ชั้น คือ 1) ชั้นการรับมาซึ่งความรู้ เป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญา 2) ชั้นการกระทำตามตัวอย่างแบบเป็นพฤติกรรมทางสังคม และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำมาประยุกต์ใช้ด้วยตนเอง มี 6 ชั้น ดังนี้

3.1 ชั้นการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) เป็นชั้นที่นิสิตจะต้องมีโอกาสแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ ในที่นี้นิสิตจะต้องทบทวนสิ่งที่ได้รับมาซึ่งการรับรู้ แล้วให้แสดงตามตัวแบบ เช่น เล่นบทบาทสมมติ

3.2 ชั้นประเมินพฤติกรรมของตนเอง (Criteria) เป็นชั้นที่นิสิตและอาจารย์ช่วยกันตั้งเกณฑ์การปฏิบัติที่จะให้สัมฤทธิ์ผลในเรื่องการมีสติ ด้วยใช้คำพูดชักจูงให้นิสิตรับรู้ถึงความสารถของตนเองเมื่อนิสิตมีประสบการณ์ของความสำเร็จในการคิดแก้ปัญหา ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และทำให้เกิดปัญญาจะประสบความสำเร็จในชีวิต

3.3 ชั้นเอาใจใส่ (Retention) เป็นชั้นที่นิสิตจะต้องเข้ารหัสหรือบันทึกสิ่งที่สังเกตหรือสิ่งที่รับรู้ไว้ในความจำระยะยาว ด้วยการฝึกสมาธิก่อนเรียน

3.4 ชั้นจดจำ (Attention) เป็นชั้นที่นิสิตจะต้องมีความใส่ใจในการเรียน ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะนำเพลงธรรมะ คลิปวีดีโอ รูปภาพประกอบ กรณีตัวอย่างอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้สติให้นิสิตได้เรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบ ด้วยการฝึกสมาธิก่อนเรียน

3.5 **ชั้นการจูงใจ (Motivation)** เป็นชั้นที่นิสิตเรียนรู้ว่าสิ่งไหนจะทำให้เกิดสติและการใช้เหตุผลแล้วเป็นประโยชน์แก่ตน สิ่งไหนให้โทษแก่ตนเองในยามขาดสติสามารถสรุปได้ว่าถ้าตนแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาทางการขาดสติ ถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการขาดสติก็จะเป็นโทษแก่ตนเองและผู้อื่น

3.6 **ชั้นประเมินผลการเรียนรู้และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Regulation)** เป็นชั้นที่อาจารย์ใช้คำพูดชักจูงให้นิสิตรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง เมื่อนิสิตมีประสบการณ์ของความสำเร็จในการคิดแก้ปัญหา เกิดการภาคภูมิใจ ทำให้เป็นผู้มีศีลเกิดการพัฒนารการเรียนรู้ในด้านการมีสติ มีสมาธิ และมีปัญญาจะประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

4. หลักไตรสิกขา หมายถึง หลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจหรือพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม พัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคน ใน 3 ชั้น ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

4.1 **ศีล** หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ศีลเป็นที่พึงเบื้องต้นในการประพฤติความสำรวมกาย วาจา ใจให้เรียบร้อยเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล ที่ชื่อว่า อธิศีลสิกขา

4.2 **สมาธิ** หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตหรือยกระดับจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูงการปราศจากกามคุณและอกุศลธรรมทั้งหลาย เพื่อบรรลุปฐมฌาน มีความเมตตากรุณา มีไมตรี เห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สุภาพอ่อนโยน เคารพ ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น รวมถึงความสามารถทางจิตใจ ความเข้มแข็งมั่นคง เพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน ขยัน รับผิดชอบ มีสติ และพึงพอใจ

4.3 **ปัญญา** หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความจริงในอริยสัจ 4 เป็นลำดับจนทำให้จิตใจรู้แจ้งเห็นจริงหลุดพ้นจากกิเลส สามารถคายอาสวะกิเลสให้หมดไป ผู้มีปัญญาประกอบด้วยปัญญาอันประเสริฐหยั่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ รู้ตามความเป็นจริงว่า 1) ทุกข์ คือ อูปาทานชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา ที่ไหนมีเรา ที่นั่นมีผู้ที่จะรองรับความทุกข์/เมื่อไม่มีเรา ก็ไม่มี

ผู้ทุกข์ 2) สมุทัย เหตุของความทุกข์ คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ที่จะทำให้เกิดความยึดมั่นตามมา เมื่อมีความยึดมั่นถือมั่น เป็นตัวเป็นตน ความทุกข์ก็เกิดขึ้น 3) นิโรธ คือ นิพพาน/ความดับสนิทของความทุกข์ 4) มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับของความทุกข์ โดยย่อ คือ ศีล/สมาธิ/ปัญญาในการวิจัยครั้งนี้ ก็จะผสมผสานกับการสอนความรู้ด้านจิตวิทยาสำหรับครู

5. คู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา โดยใช้ทฤษฎีการ

เรียนรู้อิงทฤษฎีการศึกษาร่วมกับหลักไตรสิกขา หมายถึง เอกสารที่จัดทำเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู สำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยสงฆ์นครพนมที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่ และได้สังเกตเห็นว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 เป็นนิสิตที่เป็นทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ได้รับการศึกษาในหลักสูตรทั้งด้านพระพุทธศาสนาและวิชาการสามัญในระดับหนึ่ง จึงให้ความสำคัญทางด้านพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา มาใช้ในการสอน ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่าง (Reproduction) 2) ขั้นประเมินพฤติกรรมของตนเอง (Criteria) 3) ขั้นเอาใจใส่ (Attention) 4) ขั้นการจดจำ (Retention) 5) ขั้นการจูงใจ (Motivation) 6) ขั้นการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Regulation) และหลักไตรสิกขา มี 3 ขั้น คือ 1) ศีล ศึกษาเรื่อง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมความประพฤติ 2) สมาธิสมาธิ คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้เป็นให้สมาธิ 3) ปัญญา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมมตจนให้เกิดปัญญาคือ ความรอบรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา สรุปเป็นกิจกรรมการสอนเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 ขั้นศีลบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวอย่างและประเมินพฤติกรรมของตนเอง คือ ขั้นที่นิสิตจะต้องมีโอกาสแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ ในที่นี้นิสิตจะต้องทบทวนสิ่งที่ได้รับมาซึ่งการรับรู้ แล้วให้แสดงตามตัวแบบ เช่น เล่นบทบาทสมมติ

5.2 ขั้นสมาธิบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา การเอาใจใส่และจดจำ คือ การที่นิสิตสามารถควบคุมจิตหรือการเอาใจใส่ในหน้าที่ของตน ทำแล้วให้เกิดประโยชน์ถึงที่สุดแก่ตนเองและผู้อื่น ในขั้นสมาธิมีความ

ประพจน์ดีทางจิต คือ ไม่มีความคิดผิด ไม่เศร้าหมองไม่มีความฟุ้งซ่าน และอยู่ในสภาพที่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ในเวลาเรียนอย่างนี้เรียกว่าสมาธิ

5.3 **ขั้นปัญญาบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา** การตั้งใจและการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ การฝึกรวมจิตหรือยกระดับจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม คือ แรงจูงใจของนิสิตที่จะแสดงพฤติกรรมการเรียนเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเห็นมาจากความคาดหวังว่า การเรียนแบบจะนำสิ่งไหนทำให้เกิดสติแล้วเป็นประโยชน์แก่ตน สิ่งให้โทษต่อตนเองเองในยามขาดสติ ซึ่งทั้ง 3 ขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามเนื้อหาวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ควบคู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Bandura เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งพัฒนาให้นิสิตนั้นมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. การมีสติ หมายถึง การมีจิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ตนกำลังกระทำอยู่ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว สามารถควบคุมใจเกี่ยวกับการปฏิบัติของตน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบมี 5 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับคู่มือการประกอบการสอน จำนวน 60 ข้อ

7. ความมีเหตุผล หมายถึง ระดับความสามารถการตัดสินใจดำเนินการใดอย่างหนึ่งด้วยเหตุผล คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ วิชาจิตวิทยาสำหรับครู นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ร่วมกับหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบมี 5 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับคู่มือการประกอบการสอน จำนวน 60 ข้อ

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนน ความรู้ความสามารถและทักษะที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน วัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบมี 5 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับคู่มือการประกอบการสอน จำนวน 60 ข้อ

9. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมของของผู้เรียนมีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆ โดยคาดหวังว่าการกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จ และเมื่อพบกับอุปสรรคก็จะมี ความมุ่งมั่นในการที่จะเอาชนะกับอุปสรรคนั้น โดยหาวิธีการในการเผชิญกับอุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งแต่ละคนจะมีระดับ

ความต้องการแตกต่างกันไปแบ่งออกเป็น 3 ดับ แบ่งนิสิตออกเป็นนิสิตที่มีแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำ

10. วิทยาลัยสงฆ์นครพนม หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาสังกัด

คณะกรรมการอุดมศึกษา เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและเป็นศูนย์การศึกษาสำหรับ
พระภิกษุสงฆ์สามเณร บุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษา ณ วัดพระธาตุพนม ตำบลธาตุพนม
อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นวิทยาลัยสงฆ์นครพนม ในการควบคุมดูแลของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

11. ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) หมายถึง

ค่าแสดงความก้าวหน้าของการมีสติ ความมีเหตุผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต
หลังเรียนด้วยคู่มือประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิ
ปัญญาร่วมกับหลักไตรสิกขา นิสิตได้พัฒนาหรือมีความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้
มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป